

Analyzing the Attitude and Context of the Feminism Term Formation in Female Students

Afsaneh Tavassoli¹*, Zahra Mirhosseini², Masoumeh Kamali³

1. Associate Professor, Department of Women and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Women and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran.

3. M. Sc, Department of Women and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran.

Citation: Tavassoli, A., Mirhosseini, Z., & Kamali, M. (2022). Analyzing the attitude and context of the feminism term formation in female students. *Journal of Woman and Culture*, 14(53), 27-39.

DOR: [10.1001.1.20088426.1401.14.53.3.8](https://doi.org/10.1001.1.20088426.1401.14.53.3.8)

ARTICLE INFO

Received: 08.06.2022

Accepted: 22.09.2022

Corresponding Author:

Afsaneh Tavassoli

Email:

afsaneh_tavassoli@alzahra.ac.ir

Keywords:

Attitude
Feminism
Female students

Abstract

The purpose of the current research was to analyze the attitude and context of the feminism term formation among female students. The research population included all the female students in over the country. The research sample subsumed 15 subjects who were selected via purposive sampling procedure. The research method was qualitative research and phenomenological study. Data was collected through semi-in-depth and semi-structured interviews and three main categories and 10 sub-categories were extracted. The findings showed: the word feminism has many concepts and different approaches. And according to the family and social background of each person and the gender stereotypes of each society, it is possible to describe redefinition of feminism. The existence of various ideas and mentality towards feminism caused it to be described differently by individuals. The understanding of the attitudes of different groups in society regarding feminist thoughts is important to study, discover, describe and perception of the female students' attitude. Understanding the attitude of students can inform researchers and academicians about the thoughts and the meaning of feminism, the female students' point of view and its prevalence among people in society. Also, there were different feedbacks regarding this word due to the non-nativehood of the feminist approach. According to the students' point of views, western teachings were the basis of feminism and their dissemination without localization would cause them to be dominated on the society's culture. Therefore, according to the obtained concepts and categories, it is necessary to revise the feminist approach based on Islamic teachings and rich Iranian culture and redefine it as an approach towards the realization of equality between men and women based on their dignity and their unique position.

Extended abstract

Introduction: Feminism has always faced different interpretations and meanings in different historical periods. The main reason for this variety and plurality in the definition of feminism is that this school has a relatively wide territory and a relatively long history. Although the feminist movement in the West has not reached the peak of its social fortune, it is still being pursued as a social concern in developing countries. Many people, especially among women, are afraid of pursuing their demands and rights and many of them may withdraw from demanding their benefits and social rights. By examining the attitude of young women towards feminism and gender relations, it was found that support for feminist goals is accompanied by ambiguity about the concept of feminism. In the sense that they could not express their true views under the influence of various factors. Approaches were different among people who had different life experiences and also based on racial and class backgrounds. Today, with the growth and development of communication technology and the increase of people's access to various information sources, the evaluation of civil liberties has been combined with different analyzes of the word feminism. The existence of different approaches and different attitudes in defining this word, inducing different perceptions of it and persuading public opinion to continue it in developing societies shows the necessity of defining and analyzing this word. Accordingly, the need to explain and understand this issue can be found not only in the analysis of the current freedoms and current laws of women in societies, but also in the statements of experts and analysts. Our society with Islamic and religious approach in creating social and political freedoms for women has taken steps in response to the causes of wrong perceptions of the concept of feminism. The purpose of the current research was to analyze the attitude and context of the feminism term formation among female students.

Method: The research population included all the female students in over the country. The research sample subsumed 15 subjects who were selected via purposive sampling procedure. The research method was qualitative research and phenomenological study. Data was collected through semi-in-depth and semi-structured interviews and three main categories and 10 sub-categories were extracted.

Results: The findings showed: the word feminism has many concepts and different approaches. And according to the family and social background of each person and the gender stereotypes of each society, it is possible to describe redefinition of feminism. The existence of various ideas and mentality towards feminism caused it to be described differently by individuals. The understanding of the attitudes of different groups in society regarding feminist thoughts is important to study, discover, describe and perception of the female students' attitude. Understanding the attitude of students can inform researchers and academicians about the thoughts and the meaning of feminism, the female students' point of view and its prevalence among people in society. Also, there were different feedbacks regarding this word due to the non-nativeness of the feminist approach. According to the students' point of views, western teachings were the basis of feminism and their dissemination without localization would cause them to be dominated on the society's culture. Therefore, according to the obtained concepts and categories, it is necessary to revise the feminist approach based on Islamic teachings and rich Iranian

culture and redefine it as an approach towards the realization of equality between men and women based on their dignity and their unique position.

Conclusions: Based on the analysis of the attitude and the formation of the word feminism based on the opinion of the students, it was determined that The existence of stereotyped ideas and mentality towards feminism and different activities of feminists causes different description of people. Also, based on the perception that students had regarding their definition of feminism and their family and social contexts and their changes; They showed different behaviors towards these thoughts. Feminism and feminist thoughts have been effective on people with different views. It could be seen that the students of today's generation have shown attention to these thoughts based on the amount of information received and their analysis and their previous background and depending on their positive or negative attitude, they interfere in their lives. The gender view of families and society towards men and women has changed and many discriminations and inequalities have decreased due to the increase in people's awareness. One of the reasons that most of the interviewees had different responses to this term was the non-nativeness of the feminist approach. Here, according to the obtained concepts and categories, it can be reported that it is necessary to revise the feminist approach and be redefined as a phenomenon in order to achieve equality between men and women based on their dignity and their unique position.

Authors Contributions: Dr. Afsaneh Tavassoli: Designed the general frame work, elaborating the content and is the corresponding author. Dr. Zahra Mirhosseini: Content analysis, and editing the article. Masoumeh Kamali: Participated in the research design, ideation and editing. All the authors reviewed and approved the final version.

Acknowledgments: The author expresses her gratitude to all those who cooperated in completing this research.

Conflict of Interest: The authors declared there are no conflicts of interest this article.

Funding: This article did not receive any financial support.

واکاوی نگرش و زمینه شکل‌گیری واژه فمینیسم در دانشجویان دختر

afsaneh tavassoli^{۱*}, zehra mirmohseni^۲, mousumeh kamali^۳

۱. دانشیار، گروه مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.

۲. استادیار، گروه مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.

۳. کارشناسی ارشد گروه مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر واکاوی نگرش و زمینه شکل‌گیری و اژه فمینیسم در دانشجویان دختر بود. جامعه پژوهش کلیه دانشجویان دختر کشور می‌باشد. نمونه پژوهش ۱۵ نفر بود که به صورت هدفمند انتخاب شدند. روش پژوهش، تحقیق کیفی و انجام مطالعات پدیدارشناسانه بود. داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه عمیق و نیمه ساختاریافته جمع آوری شد و سه مقوله اصلی و ۱۰ مقوله فرعی استخراج شد. یافته‌ها نشان داد: واژه فمینیسم دارای مفاهیم متعدد و رویکردهای متفاوت است. با توجه به زمینه‌های خانوادگی و اجتماعی هر فرد و کلیشه‌های جنسیتی هر جامعه می‌توان زمینه‌ها و بسترها نگرشی و بازتعریف فرد از فمینیسم را توصیف کرد. وجود تصویر و ذهنیت متنوع نسبت به فمینیسم باعث توصیف متفاوت افراد شده است. فهم نگرش‌های گروه‌های مختلف در جامعه در خصوص تفکرات فمینیستی به مطالعه، کشف، توصیف و درک نگرش دانشجویان دختر به عنوان بخشی از جامعه، حائز اهمیت است. فهم نگرش دانشجویان می‌تواند محققین و دانشگاهیان را نسبت به تفکرات و معنای فمینیسم، از منظر دختران و میزان رواج آن در میان افراد جامعه آگاه سازد. همچنین بازخوردهای متفاوتی نسبت به این واژه به دلیل بومی‌بودن رویکرد فمینیستی وجود دارد. از نظر دانشجویان آموزه‌های غربی مبنای فمینیسم بوده و انتشار آن‌ها بدون بومی‌شدن موجب تسلط بر فرهنگ جامعه می‌شود. بنابراین با توجه به مفاهیم و مقولات به دست آمده لازم است رویکرد فمینیست بر مبنای آموزه‌های اسلامی و فرهنگ غنی ایرانی بازنگری شود و به عنوان رویکردی در جهت تحقق برابری میان زن و مرد بر اساس شان و جایگاه یگانه خودشان بازتعریف شود.

کلیدواژگان: نگرش، فمینیسم، دانشجویان دختر

فمینیسم (feminism) در گذر از ادوار تاریخی مختلف همواره با تعابیر و معناهای مختلفی روبرو بوده است. عمده‌ترین دلیل این تنوع و تکثر در تعریف فمینیسم، آن است که این مکتب از قلمرو و گستره نسبتاً وسیع و از تاریخ نسبتاً طولانی برخوردار است. در این گستره زمانی و مکانی، مکاتب فلسفی، اجتماعی و سیاسی متعدد و متنوعی پا گرفته است. در ایران پیروزی انقلاب مشروطه عمالاً موفقیت ویژه‌ای برای زنان نداشت و حقوق زنان نسبت به گذشته تغییری نکرد. این امر موجب واکنش زنان شد و انجمن‌ها و جمعیت‌های زنانه طرفدار حقوق زنان، مثل انجمن مخدرات وطن و جمعیت نسوان وطن خواه بوجود آمدند (Chamani Moghadam & et al., 2020). از سال ۱۳۳۸ اقداماتی برای گرفتن حق رأی زنان شروع شد و بالاخره در بسیاری از موارد به موفقیت‌هایی در حوزه مشارکت و حضور زنان در فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی دست‌پیدا کردند و همچنان به فعالیت‌های خود ادامه دادند (Shamsi & Nasiri, 2015). «فمینیسم» یکی از جنبش‌های اجتماعی و فکری قرن بیستم قلمداد می‌شود. هر چند جنبش فمینیسم در غرب از اقبال اجتماعی خود باز ایستاده اما در کشورهای در حال توسعه همچنان به عنوان یک داغده‌ اجتماعی در حال پیگیری است (Safvat Safaaii & Ghodsi, 2019).

همراهی فمینیسم با مکاتب مختلف هم باعث وام‌گیری فمینیسم از مکاتب بشری و نقطه قوتی برای فمینیسم در به کارگیری از فرصت‌ها و منابع موجود تلقی می‌شود و هم می‌تواند به عنوان یک نقص و عدم پشتونه فکری و نظری فمینیسم و دست و پازدن بین مکاتب مختلف باشد (Rodger, 2011, Zarabi & et al., 2020). از طرفی در بسیاری از جوامع، همواره گذر از سنت به مدربنیته همراه با رویدادها و تحولات بزرگی در حوزه فرهنگی و اجتماعی و سیاسی بوده است. از مهم‌ترین تغییرات می‌توان تغییر در ارائه تعابیر مختلف از واژه فمینیسم اشاره کرد (Ahma-di Ghasem Abad Sofla & Zakrof, 2015, Phillips & Cree, 2014). البته انواع فمینیسم در سال ۱۹۴۰ توسط بعضی صاحبنظران دیگر، تقسیم‌بندی شد (Ritzer, 1990, Translated by Solasi, 2008). به نظر می‌رسد در تصورات قالبی جامعه و فضای ذهنی برخی از افراد، فمینیسم نوعی ضدیت با مرد برای افراد به ارمغان دارد. واکنش در مقابل برابری جنسیتی اشکال رایجی، مانند نفی مشکل، سلب مسئولیت، انفعال، مماثلات و همدستی دارد همچنین با گفتمان‌های گسترده درباره «نقش‌های جنسی» و «پسا فمینیسم»، (روش‌هایی که برای پیشبرد برابری جنسیتی و زمینه‌هایی که در آن اتفاق می‌افتد)، شکل می‌گیرد. در ک شخصیت، پویایی و واکنش برای پیشگیری و کاهش آن نقش حیاتی دارد (Michael & et al., 2021).

بسیاری از افراد، به خصوص در بین زنان، پیگیری مطالبات و حقوق آن‌ها با نوعی واهمه همراه است و بسیاری از آنان ممکن است از مطالبه به حق مزايا و حقوق اجتماعی خود عقب بنشینند (Weis & et al., 2018). در پژوهشی در یک نظرسنجی از ۴۲۸ زن آمریکایی، گزارش کردند بسیاری از زنان با وجود اعتقاد به برابری جنسیتی از برچسب فمینیستی اجتناب می‌کنند و از آن دوری می‌نمایند. شرکت کنندگانی که نگرش قوی‌تری نسبت به برابری جنسیتی داشتند و نگرش‌های صریح و ضمنی مطلوب‌تری نسبت به رویکرد فمینیستی داشتند، به احتمال زیاد مدعی برچسب فمینیستی بودند و چنین کسانی، در هنگام مواجهه با رفتارهای عاطفی روزمره، تمایل بیشتری برای مقابله داشتند، به ویژه اگر احساس کنند که شخصاً در برابر تأثیرات جنسیت‌گرایی آسیب‌پذیر هستند. در پژوهش Anastasopoulos & Desmarais (2015) نشان دادند که فمینیست بودن در محیط کار تاثیری در پذیرش و عدم پذیرش برای استخدام نداشت. اما در محیط‌های اجتماعی، بازگو کردن فمینیست بودن سبب می‌شود افراد کمتری تمایل به برقراری ارتباط با فرد داشته باشند. در پژوهشی ارزیابی شد که آیا نگرش‌های فمینیستی حساسیت به اخبار جعلی مرتبط با فمینیسم را پیش‌بینی می‌کند؟ یافته‌های نشان داد، میزان تعصبات حزبی در پذیرش اخباری که به نفع جنبش باشد هر چند جعلی، می‌تواند بسیار تاثیرگذار باشد (Murphy & et al., 2021).

پژوهشگران در بررسی نگرش دانشجویان مددکاری اجتماعی بریتانیا نسبت به فمینیسم و ارتباط در ک شده نظریه فمینیستی با عملکرد آنان گزارش کردند که در ک فمینیسم در گروه‌های دانشجویی متنوع است و ممکن است با فمینیسم‌های قدیمی بسیار متفاوت باشد. این موضوع این امکان را می‌دهد تا گفتگوهای گسترده‌تری

درباره قدرت، عاملیت و ساختار برسی شود(Cree & Dean, 2015). با بررسی نگرش زنان جوان به فمینیسم و روابط جنسیتی، مشخص شد، حمایت از اهداف فمینیستی، همراه با ابهام در مورد مفهوم فمینیستی همراه است. به این معنا که تحت تأثیر عوامل مختلف نمی‌توانستند دیدگاه واقعی خود را بیان کنند. رویکردها در بین افرادی که تجربیات زندگی متفاوتی داشتند و همچنین براساس پیشینه نژادی و طبقاتی، متفاوت بود(Aronson, 2003). در پژوهشی میزان گرایش‌های فمینیستی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد واحد گرمسار مورد بررسی قرار گرفت یافته‌های نشان داد میزان گرایشات در میان دانشجویان علوم انسانی بیشتر از فنی و مهندسی بود. وجود نابرابری جنسیتی در خانواده از سوی بیشتر دانشجویان تایید شد، همچنین دانشجویان نسبت به خانه‌داری صرف زنان و نابرابری در مزایای اقتصادی زنان نسبت به مردان معتبر بودند(Abchian Langroudi, 2010). امروزه با رشد و توسعه تکنولوژی ارتباطات و افزایش دسترسی مردم به منابع اطلاعاتی مختلف، ارزیابی آزادی‌های مدنی با تحلیل‌های مختلفی از واژه فمینیسم تلفیق شده است(Bakhtiari & et al., 2013).

وجود رویکردهای مختلف و نگرش‌های گوناگون در تعریف این واژه، القاء برداشت‌های مختلف از آن و اقتناع افکار عمومی در ادامه آن در جوامع رو به توسعه، لزوم تعریف و تحلیل این واژه را نشان می‌دهد. بر همین اساس ضرورت پرداخت به تبیین و تفہیم این موضوع را می‌توان نه تنها در تحلیل آزادی‌های فعلی و قوانین جاری زنان در جوامع که در بیانات کارشناسان و تحلیل‌گران جستجو کرد. جامعه‌ما با رویکرد اسلامی و مذهبی در خلق آزادی‌های اجتماعی و سیاسی برای زنان، در پاسخ به علل برداشت‌های نادرست از مفهوم فمینیسم گام‌هایی برداشته است (Keramati & et al., 2011). در تبیین مبانی معرفت‌شناسی فمینیسم نسبت به ملاحظات جنسیتی (در مقام توصیف و هنجار) از فمینیسم به عنوان یک جنبش اجتماعی و سیاسی نام می‌برند که تاثیرات مختلفی را در حوزه‌های معرفتی بر جای گذاشته است. نظام سرمایه‌داری سازمان یافته هم با ایجاد تغییراتی در ساختار اشتغال، نیازهای بازار کار و نظام آموزشی، در موقعیت اجتماعی و اقتصادی زنان، آثار مهمی به جا گذاشت(Moshirzadeh, 2012).

در بررسی اندیشه‌های پسافمینیستی و مساله کلیت انسانی، مهتمترین نقد بر دیدگاه‌های مدرن و پسامدرن جنبش فمینیستی را، ناتوانی آن‌ها در ارائه یک مفهوم کلی برای رهایی سوژه انسانی و گاه، بر ساختن شکاف بینایی و عمیق بین دو نیمة بشری است. این گرایش انتقادی و در عین حال تداوم بخش فمینیستی موج سوم، با توجه به ابعاد معرفت‌شناختی و جامعه‌شناختی آن با دو عنوان «پسافمینیسم چون فمینیسم پسامدرن مثبت‌اندیش» و «پسافمینیسم چون جنبش اجتماعی جدید» و در ارتباط با چگونگی بر ساختن سوژه دوگانه انسانی (زنانه و مردانه) توصیف و تبیین می‌شود(Ghaneirad & et al., 2009). نظریه جامعه‌پذیری جنسیتی بر نهادینه کردن ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی از طریق یادگیری الگوهای جنسیتی و بازخوردهایی که فرد تحت تاثیر جنسیت از اطرافیان و دنیای اجتماعی، دریافت می‌کند، تاکید دارد. مطابق با این رویکرد نظری، در فرایند جامعه‌پذیری و در گروه‌های اولیه و ثانویه است که نگرش به جنسیت و نقش‌های جنسیتی، هنجارهای جنسیتی و کلیشه‌ها شکل می‌گیرند و مردانگی و زنانگی برای فرد معنا پیدا می‌کند(Safiri & Imanian, 2011). بر این اساس فهم افراد از جنسیت و مفاهیم مرتبط با آن در فرایند جامعه‌پذیری فراگرفته شده و درونی می‌شود. رویکرد طرح واره‌های جنسیتی نیز بر درک از جنسیت و شکل گیری تدریجی طرح واره‌های جنسیتی در فرایند یادگیری اشاره دارد و معتقد است این درک از جنسیت در درون ناخودآگاه افراد است(Nabavi & Ahmadi, 2007).

در پژوهشی بررسی نظریه‌های فمینیسم و دلالت‌های آن بر جامعه ایران، تعارض میان جایگاه حقیقی زنان در فرهنگ ملی و دینی و مطالبات واقعی زنان مورد توجه قرار گرفته است. بررسی‌ها نشان داده، وجود زمینه‌های احساس تبعیض‌مناً از درک نادرست از مبانی و اصول دینی و تبیین جانبدارانه آن از نگاه مردسالارانه گزارش شده است(Pishgahi fard & Ghodsi, 2010).

در این پژوهش با توجه به مطالب ارایه شده و با در نظر گرفتن تجربه زیسته مشترک و تفاوت‌های فردی و اجتماعی افراد، به بررسی و تحلیل نگرش آن‌ها به عنوان بخشی از جامعه نسبت به واژه فمینیسم پرداخته شده است. بنابراین هدف پژوهش حاضر، واکاوی نگرش و زمینه شکل گیری واژه فمینیسم در دانشجویان دخترکشور بود.

روش

طراح پژوهش، جامعه‌آماری و روش نمونه‌گیری

روش به کار گرفته شده در این پژوهش، روش تحقیق کیفی و انجام مطالعات پدیدارشناسانه است. مطابق رویکرد پدیدارشناسی، افراد به شکلی فعال، دنیای خویش را خلق می‌کنند و نسبت به تحراب و ارتباطات روزانه خود، آگاه هستند (Tufford & Newman, 2012). جامعه پژوهش کلیه دانشجویان دخترکشور می‌باشد. نمونه پژوهش ۱۵ نفر می‌باشد که به صورت هدفمند انتخاب شدند.

روش اجرا

پژوهش‌های کیفی به معانی، مفاهیم، تعاریف، علامات، استعارات، توضیحات و ویژگی‌های چیزها و موضوع‌های مورد مطالعه، می‌پردازند (Moustakas, 1994). لذا با توجه به این که روش پدیدارشناسی به بررسی پدیدارها و توصیف آن‌ها به صورت تجربه‌شرکت کنندگان می‌پردازد و هدف آن توصیف تجربیات به همان صورتی است که اتفاق افتاده‌اند (Gandami Nasrabadi, 2013)، در پژوهش حاضر به منظور فهم و درک و دستیابی به معنی ذهنی افراد، از مصاحبه نیمه‌ساختار یافته برای گردآوری اطلاعات استفاده شد. در این پژوهش ۱۵ دانشجوی دختر از چندین دانشگاه کشور و چند شهر متفاوت با تأکید بر دانشجو بودن (مجرد و متأهل) در مقاطع مختلف تحصیلی به صورت هدفمند انتخاب شدند. در پژوهش حاضر به منظور فهم و درک و دستیابی به معنی ذهنی افراد، از مصاحبه نیمه ساخت یافته برای گردآوری اطلاعات استفاده شد. به علت این که شرایط مصاحبه رودررو برای حفظ بروتکل‌های بهداشتی مربوط به کرونا وجود نداشت، از مصاحبه‌های تلفنی استفاده شد. هر مصاحبه حدود نیم ساعت تا یک ساعت به طول می‌انجامید. در پایان هم‌زمان با گردآوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل داده‌ها انجام شد و پس از پایان کدگذاری‌های اولیه، مفاهیم توسط متخصصین بررسی شد. بعد از حدود ۱۵ مصاحبه مفاهیم جدیدی مطرح نشد و دسته بندهی جدیدی اضافه نشد و پژوهش به اشباع داده‌ها رسید. در این پژوهش کدگذاری به صورت دستی انجام گرفت. پس از آن معانی استخراج شده و مرتبط به صورت خوش سازمان دهی شد. فرآیند خوشبندی به گونه‌ای صورت گرفت که خوش‌ها کمترین قرابت معنایی با یکدیگر را داشته باشند. در مرحله بعد توصیف واحدی از خوش‌ها ارائه شد. اعتبار سنجی یافته‌ها نیز با مراجعه مجدد به متن مصاحبه انجام شد. سپس براساس کدهای اولیه به دست آمده اقدام به تعیین مقولات فرعی شد. پس از دسته‌بندی‌های انجام شده اقدام به تحلیل مقولات به دست آمده از مصاحبه‌ها شد.

یافته‌ها

این پژوهش در قالب ۱۵ مصاحبه با دانشجویان دختر صورت گرفت که معرفی اجمالی مصاحبه‌شوندگان در جدول شماره ۱ آمده است.

Table 1.
Demographic characteristics of the participants

کد	جنس	سن	دانشگاه محل تحصیل	رشته تحصیلی	مقطع تحصیلی	شهر محل سکونت	وضعیت تأهل
کد ۱	زن	۲۷	دانشگاه الزهرا	مطالعات زنان	کارشناسی ارشد	تهران	متاهل
کد ۲	زن	۲۰	دانشگاه آزاد تهران شمال	مهندسی صنایع	کارشناسی	تهران	مجرد
کد ۳	زن	۲۰	دانشگاه آزاد تهران شمال	مهندسی صنایع	کارشناسی	تهران	مجرد
کد ۴	زن	۱۹	دانشگاه فردوسی مشهد	مهندسی صنایع	کارشناسی	مشهد	مجرد
کد ۵	زن	۲۲	دانشگاه آزاد تهران شمال	مهندسی برق	کارشناسی	تهران	مجرد
کد ۶	زن	۲۳	دانشگاه تهران	علوم کامپیوتر	کارشناسی	قم	مجرد
کد ۷	زن	۲۵	دانشگاه علم و صنعت تهران	مهندسی معماری	کارشناسی ارشد	قم	متأهل
کد ۸	زن	۲۴	دانشگاه فرهنگیان تهران	آموزش شیمی	کارشناسی	مراغه	متأهل
کد ۹	زن	۲۱	دانشگاه فرهنگیان تهران	آموزش فیزیک	کارشناسی	قم	مجرد
کد ۱۰	زن	۲۱	دانشگاه فرهنگیان تهران	آموزش ریاضی	کارشناسی	شهریار	مجرد
کد ۱۱	زن	۳۴	دانشگاه آزاد تهران	مدیریت بازرگانی	کارشناسی	تهران	مجرد
کد ۱۲	زن	۲۳	دانشگاه صنعتی اصفهان	مهندسی نساجی	کارشناسی	رشت	مجرد
کد ۱۳	زن	۲۳	دانشگاه امام خمینی قزوین	مترجمی زبان عربی	کارشناسی	کرج	مجرد
کد ۱۴	زن	۲۸	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی	مهندسی پلیمر	دکترا	تهران	متأهل
کد ۱۵	زن	۳۴	دانشگاه شهید بهشتی	مطالعات زنان	دکترا	تهران	متأهل

Table 2.
Basic codes and definition categories of feminism

تعریف	درک و توصیف	مفهوم اصلی	مفهوم اولیه	کدهای	نمونه نقل قول‌ها
فeminism	درک و توصیف	برابری خواهانه	خواهانه	کد ۹(زن، دانشجوی سال آخر علوم کامپیوتر): دریک دوره کلاس که به بررسی کتابهای استاد مطهری می‌پردازند شرکت کردم و در اونجا بیشتر ساین جنبش و تاریخچه و مکاتبیش آشنا شدم. به طور خلاصه جنبشی است برای احراق حقوق زنان که در مورد برابری زنان تلاش می‌کنه و یک سری گروههای افراطی دنبالشون می‌کنند و یک سری گروههای متعادل تر.	کد ۹(زن، دانشجوی سال آخر علوم کامپیوتر): دریک دوره کلاس که به بررسی
فeminism	ضردیت با مردان	ضدیت با مردان	یک سری چیزهای درست و غلط رو با هم قاطعی کرده و یا یک سری افکاری که شاید درست باشه رو فeministها به روشنی نادرست بیان می‌کنند و بی‌جا به مردم خورونده میشه.	کد ۵(زن، مجرد، کارشناسی مهندسی صنایع): به نظرم یک اعتقاد افراطی است که	

در رابطه با تعریف فمینیسم و معناشناصی مفهوم آن، بیشتر مصاحبه شوندگان، فمینیسم را تلاش برای برابری حقوق زنان و مردان می‌دانستند و علاقمند به پیگیری فمینیسم به معنای متعادل و حق طلبانه آن بودند. بعضی با تاریخچه آن آشنایی داشتند و بعضی در حد شنیدن واژه آشنایی داشتند. البته برخی نیز بودند که دیدگاه افراطی نسبت به فمینیست داشتند و اعتقاد داشتند، فمینیست آن چنان که از پیروانش بر می‌آید مطالبه‌گر نیست بلکه دچار انحراف شده است.

Table 3.**Primary codes and categories of the context and effective platforms of the feminist perspective**

نمونه نقل قول‌ها	کدهای اولیه	مفهوم‌های فرعی	مفهوم‌های اصلی
کد ۸(زن، مجرد، دانشگاه فرهنگیان): فمینیسم حربی مدرن است و واژه ایست به معنی تبیین فمینیسم برابری خواهی زنان‌هی گوییم فقط زنان چون هنوز زیاد با مردان فاصله دارند و بعد از این که به با آموزه‌های برابری رسیدند، باید به دنبال حقوق بیشتر زن و مرد باشیم. جوانان با همه‌ماهی که به این طور مباحث و ایسم‌های مختلف دارند ولی از داشت سطحی در موردشون برخوردار هستند و من خودم مخالفم و عقیده‌دارم برای شناخت و تحلیل یک مفهوم اجتماعی نیاز به مطالعه تخصصی وجود دارد.	زمینه‌های فرهنگی	زمانیه‌های غربی	
کد ۹(زن، متاهل، ارشدمعماری): نگاه دین، نگاه مساوات و برابری حقوق دو جنس نیست. اساساً تبیین فمینیسم وقتی ذاتاً متفاوت وجود دارد، یکسان برخورد کردن با استعدادها خلاف عدالت است، در نگاه عادلانه با تفکرات دینی اگر در مواردی دو جنس متفاوت باشند باید حقوق و تکالیف‌شون هم متفاوت باشد.	زمانیه‌ای با تفکرات دینی	زمانیه‌ای تبیین فمینیسم	
کد ۱۰(زن، مجرد، کارشناسی مدیریت): در شهرهای کوچک‌تر و بعضی قومیت‌ها اهمیت به رعایت حقوق زنان کمتر دیده می‌شود. محیط زندگی و نوع خانواده‌ای فرد در اون تربیت شده هم خیلی مهم	زمانیه‌ای مهم	محیط زندگی	زمینه‌های زمانیه
کد ۱۰(زن، مجرد، دانشجوی فرهنگیان): در این زمینه معتقد است: معمولاً در خانواده‌هایی که مردسالاری خیلی پرنگ است و یا محدودیت‌های خاصی برای دختران داشته‌اند، دختران خانواده تمایل و دغدغه بیشتری دارند که به این امور بپردازند. من در خانواده‌ای مذهبی ولی آزاد از تفکرات مردسالارانه هستم و اتفاقاً همیشه حمایت‌های بدر از فعالیت‌های دخترانش وجود داشته است.	باورها و عقاید	باورها و عقاید	زمینه‌های خانوادگی
کد ۱۱(زن، متاهل، کارشناسی آموزش شیمی): افراد بزرگتر و مسن‌تر اطرافم با این واژه آشنایی ندارند و همچنان کارهایی که یک مرد می‌تواند انجام دهد را برای اینکه یک زن انجام دهد، درست نمیدانند و تبعیض قائل می‌شوند.	کلیشيه‌های جنسیتی	نهادینه‌شن	زمینه‌های باورها و عقاید
کد ۱۲(زن، متاهل، دانشجوی ارشد مطالعات زنان): اذعان داشت برخی از زنان رو داریم که دیدگاه مردانه دارند.	عادت‌واره‌ها	تفکرات نمیدانند و تبعیض	زمینه‌های باورها و عقاید
کد ۱۳(زن، مجرد، کارشناسی مدیریت): در شهر سراب اصلًا عرف نبوده که خانم‌ها راندگی کنند ولی یک خانمی بعد از فوت شوهرش برای امراض معاشر شروع می‌کند به مسافر کشی	زمینه‌های اجتماعی	نیاز جامعه و فرد	زمینه‌های تغییرنگرش
کد ۱۴(زن، مجرد، کارشناسی مدیریت): پدر خودم اوایل با توجه به نگرش قبلیش رضایتی به شاغل بودن من نداشتن ولی الان با توجه به ارتباطات بیشتر و رسانه‌های اطلاع‌رسانی تغییر کرده.	جامعه	تغییرنگرش	زمینه‌های اجتماعی
کد ۱۵(زن، مجرد، کارشناسی گرافیک): قبلاً به خاطر کمبود تحصیلات و پایین بودن سطح سواد جامعه و نبودن شبکه‌های مجازی، اطلاعات محدودتر بوده و از نظر تربیتی متفاوت با نسل امروز بودند	ارتباطات	گسترش	تغییر تفکر در
کد ۱۶(زن، مجرد، کارشناسی مهندسی صنایع): قطعاً این تغییر در بین نسل‌ها وجود داشته و زندگی زنان بی‌بود پیدا کرده و دختران هم نسل من در مقایسه با مادرانشون زندگی بی‌هتری دارند و لزوم تکامل بشر دانشگاه‌های رفتند و روی هم رفته بی‌هتر زندگی می‌کنند.	نسل‌ها		

یکی از مقوله‌های اصلی که از میان مصاحبه‌های انجام شده، استخراج شد زمینه‌ها و بسترهای موثر بر نگرش فمینیستی بود که در قالب مقوله‌های فرعی زیر دسته‌بندی شده است. که در جدول شماره ۳ همراه نمونه‌هایی از مصاحبه آمده است.

مصاحبه‌شوندگان واکنش‌های مختلفی نسبت به این که آیا فمینیسم را برگرفته از آموزه‌های غربی می‌دانند، نشان دادند. بعضی آن را کاملاً غربی می‌دانستند. بعضی به دلیل این که با فرهنگ ایرانی اسلامی هم خوانی ندارد به طور کلی مخالفت کرده، آن را طرد می‌کرند و از طرف دیگر معتقد بودند که همراه با موجی از غرب‌زدگی وارد کشور شده است و تهاجم فرهنگی است. گروه دیگر معتقد بودند اگر قبل از ورود بومی‌سازی شده بود، می‌توانست تأثیرات بهتری بر فرهنگ ایرانی اسلامی داشته باشد.

تحلیل مصاحبه‌های انجام شده نشان داد، مقوله «زمینه‌های خانوادگی» یکی از مقوله‌های اصلی در فهم زمینه‌ها و بسترهای ایجاد نگرش به فمینیسم است که شامل مقوله‌های فرعی جامعه‌پذیری جنسیتی (کلیشه‌ها و تصورات قالبی) رسانه‌ها (شبکه‌های اجتماعی)، محیط‌های آکادمیک و دانشگاهی، حلقه‌های دوستانه، باورها و اعتقادات مذهبی و... است. با توجه به صحبت‌های دانشجویان، نوع نگرش به جنسیت و اهمیت به فمینیسم با توجه به محیط هر خانواده و نوع تربیت و پرورش فرزندان متفاوت است. نگرش‌های مذهبی متفاوت، سطح رفاه و سعادت، مدرن یا سنتی بودن خانواده‌ها و چگونگی استفاده از شبکه‌های مجازی، معیارهای متفاوتی بود که در اهمیت به فمینیسم در خانواده‌ها از سوی مصاحبه‌شوندگان، مطرح شد. در جامعه امروز زنان اقدام به مشارکت در امور اجتماعی می‌کنند. حضور زنان در جامعه و محیط‌های دانشگاهی و شرکت در دوره‌های آموزشی مختلف و اشتغال آنان توانسته است حس رضایتمندی را در آنان به وجود آورد.

Table 4.

Categories and codes of the type of view on feminism

مقوله اصلی	مقولات فرعی	نمونه نقل قول‌ها
نگرش مثبت به فمینیسم	نگرش مثبت به فمینیسم	کد ۴(زن، مجرد، کارشناسی مهندسی صنایع): زنان مسئول تربیت بجهه‌ها خصوصاً دختران هستند و به خاطر این ارتباط و این که آن زن فکر می‌کنse حقوقش درست برآورده نشده و حقش پایمال شده، میشه گفت این طرز تفکر در تربیت بجهه‌ها مؤثر است و اگر زن احساس کند کوچک شمرده شده در ابراز احساسات و در توجه به فرزنداتش نقطه ضعف شسان می‌دهد. تقدرات فمینیستی باعث عزت نفس زنان شده و در بیبود زندگی آنان مؤثر است.
نگرش منفی به فمینیسم	نگرش منفی به فمینیسم	کد ۵(زن، مجرد، مهندسی برق): این که همه مردان رو به یک چشم می‌بینند و مردستیز هستند. فمینیست‌های افراطی خیلی ظلمانه به سقط جنین می‌پردازند با این اصل که زن حق حاکمیت بر بدن خودش دارد در صورتی که صرفاً بدن خودش نیست و نیمی از آن از مرد است و جنبینی تشکیل شد که خود موجودیست. شاید در غرب بر اساس اصل اتونومی و یوتونازی، حق سقط پیدا می‌کند نه حق حاکمیت بپریدن. کشورهایی که از این اصول تعییت می‌کنند و قبول دارند این امر آزاد است مادر ایران این اصل را قبول نداریم پس سقط ممنوع است.
تغییرات زمان و نگرش به فمینیسم	تغییرات زمان و نگرش به فمینیسم	کد ۷(زن، متاهل، کارشناسی ارشد معماری): قطعاً این تغییر در بین نسل‌ها وجود داشته و زندگی زنان بپریدا کرده و دخترای هم نسل من در مقایسه با مادرانشون زندگی بهتری دارند و دانشگاه‌های بهتری رفتند و روی هم رفته بهتر زندگی می‌کنند.

نگرش به فمینیسم با توجه به مصاحبه‌های انجام شده یکی از مقولات اصلی بود که در قالب دو مقوله فرعی نگرش مثبت و منفی دسته‌بندی شد. که در جدول شماره ۴ گزارش شده است.

با توجه به نظرات دانشجویان دختر در این مصاحبه‌ها، بالارفتمن سطح آگاهی‌ها و آموزش‌ها در جامعه، توانسته نگرش مثبتی را در جامعه نسبت به فمینیسم به وجود بیاورد. در رابطه با نگرش منفی به فمینیسم، گاهی دیده شده در اثر افراط در جریانات فمینیستی و کشیده شدن اذهان به سمت این فعالیت‌ها بوده است.

بحث و نتجه‌گیری

بر اساس واکاوی نگرش و شکل‌گیری واژه فمینیسم برمبنای نظر دانشجویان مشخص شد که وجود تصورات و ذهنیت قالبی نسبت به فمینیسم و فعالیت‌های مختلف فمینیست‌ها باعث توصیف متفاوت افراد می‌شود. این یافته با نتایج آرونسون (۲۰۰۳) همسو است، وی نتیجه گرفت تجربیات، نژاد، طبقه و چشم انداز زنان است که درک آنان از فمینیسم را می‌سازد. هم‌چنین بر اساس برداشتی که دانشجویان با توجه به نوع تعریف خود از فمینیسم و زمینه‌های خانوادگی و اجتماعی و تغییرات آن‌ها دارند؛ رفتارهای متفاوتی نسبت به این تفکرات نشان می‌دهند. فمینیسم و تفکرات فمینیستی هم بر روی افراد با نگاه‌های مختلف مؤثر بوده است. دیده می‌شود دانشجویان نسل امروز بر اساس حجم اطلاعات دریافتی و تجزیه و تحلیل آن‌ها و زمینه قبلی خود نسبت به این تفکرات توجه نشان داده‌اند و بسته به نوع نگرش مثبت یا منفی خود، آن‌ها را در زندگی‌شان دخالت می‌دهند. بعضی، دستآوردهای فعالیت‌های فمینیستی را مثبت دانسته و بعضی با نگرشی منفی از فمینیسم، کمتر به آن نزدیک می‌شوند و یا با همین نگاه به تجزیه و تحلیل مسائل می‌پردازنند. نگاه جنسیتی خانواده‌ها و جامعه به زن و مرد تغییر کرده و بسیاری از تبعیض‌ها و نابرابری‌ها در اثر افزایش آگاهی افراد کمتر شده است. تغییر در روند فرزندپروری، القای حس ارزشمندی به دختران، حمایت و تشویق آن‌ها به تحصیل و کسب مهارت از دستآوردهای تغییرات فرهنگی است که در طی سال‌ها نسبت به دختران و زنان و مسائل مرتبط با آن‌ها به دست آمده است که تفاوت فرهنگ و تأثیر آن بر افراد و نگرش آن‌ها را در گذشته و امروز نشان می‌دهد. تفاوت در نگاه افراد باعث تفاوت در نگرش آن‌ها به فمینیسم شده است. یافته‌هایی به دست آمده در این پژوهش بر نگاه صحیح به جنسیت، بدون بروز تعصبات و محدودیت‌های سنتی صحة می‌گذارد و مصاحبه شوندگان به دنبال مطالبه‌گری عادلانه و موافق با نظام طبیعت بودند. همان‌طور که بررسی شد، در رابطه با واژه فمینیسم، برخی از افراد به طور کلی آن را رد نموده و مخرب می‌دانند و گروهی آن را مناسب می‌دانند. در مواردی مشاهده شد افرادی که طرفدار فمینیست هستند و نظرشان نسبت به این واژه مثبت است آن را به شکل افراطی قبول دارند. در مقابل افرادی که نظر منفی نسبت به این واژه دارند نیز به شکل افراطی آن را رد می‌کنند. در این میان افرادی که مطالعات مناسبی داشتند دیدگاه متعادلی نسبت به واژه فمینیسم داشتند. این موضوع ضرورت افزایش آگاهی را حتی در بین قشر دانشجو نشان می‌دهد. یکی از دلایل مبنی بر اینکه اکثر مصاحبه شوندگان بازخوردهای متفاوت نسبت به این واژه داشتند، بومی‌بودن رویکرد فمینیستی بازنگری شود و به عنوان پدیده‌ای در جهت تحقق برابری میان زن و مرد بر اساس شان و جایگاهی ویژه بازتعریف شود.

سهم نویسنده‌گان: دکتر افسانه توسلی: طراحی چارچوب کلی، تدوین محتوا، نویسنده مسئول. دکتر زهرا میرحسینی: تحلیل مطالب، ارسال و اصلاح مقاله. معمومنه کمالی: طراحی، ایده‌پردازی و اصلاح مقاله. همه نویسنده‌گان نتایج را مورد بحث قرار داده و نسخه‌ی نهائی را بررسی و تأیید کرده‌اند.

سپاسگزاری: نویسنده مراتب سپاس خود را از تمامی کسانی که در تکمیل این پژوهش همکاری کرده‌اند، اعلام می‌دارد.

تعارض منافع: در این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافعی گزارش نشده است.

منابع مالی: این مقاله از حمایت مالی برخوردار نبوده است.

References

- Abchian Langrudi, R. (2010). *Measuring the level of feminist tendencies among female students of the Islamic Azad University, Garmsar branch in the academic year 2010-2009 and its comparative study in the faculties of humanities and technical-engineering*. Islamic Azad University, Garmsar branch. [Persian] URL: <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/>
- Ahmadi Ghasem Abad Sofla, Y., & Zakrof, G. N. (2015). The Survey of Modernization Process Problems in Contemporary of Iran and Its Effect on Globalization. *Political Science Quarterly*, 11(30), 7-34. [Persian] URL: https://psq.karaj.iau.ir/article_523575.html?lang=en
- Anastasopoulos, V., & Desmarais, S. (2015). By name or by deed? Identifying the source of the feminist stigma. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(1), 226-242. [Persian] URL: <https://doi.org/10.1111/jasp.12290>
- Aronson, P. (2003). Feminists Or “Postfeminists”?: Young women’s attitudes toward feminism and gender relations. *Gender & Society*, 17(6), 903-922. URL: <https://doi:10.1177/0891243203257145>
- Bakhtiari, A., Nasiri, B., & Haghghi, M. R. (2013). Theoretical formulation of feminism in media studies (by presenting a model). *Media Studies*, 8(23), 97-106. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/211781/en>
- Chamani Moghadam, M., Salim, M., & Hasani, M. M. (2020). A comparative study of nationalism and the women’s movement in Iran and Egypt (1285-1342). *Research Letter of Political Science*, 15(3), 7-47. [Persian] URL: <https://doi:10.22034/ipsa.2020.406>
- Cree, V. E., & Dean, J. S. (2015). Exploring social work students’ attitudes towards feminism: opening up conversations. *Social Work Education*, 34(8), 903-920. URL: <https://doi:10.1080/02615479.2015.1081884>
- Gandami Nasrabadi, Z. (2013). *Phenomenological analysis of women’s employment in government organizations of Qom province in 2011*. (master’s thesis), Tarbiat Modares University, Tabriz. [Persian] URL: <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/ca339a91a0b92af7566475b601432688/search/31f42764cd6dc8475379d463030d55d0>
- Ghaneirad, M. A., Mohamadi, N., & Ebrahimi Kheirabadi, J. (2009). Post feminism ideas and the problem of the human totality. *Woman in Development & Politics*, 7(4), 115-138. [Persian] URL: https://jwdp.ut.ac.ir/article_19746.html?lang=en
- Keramati, M., Sajadi, S. M., Sadeqezade Ghamsari, A. S., & Imani, M. (2011). Explanation of feminism exsentialism and Islamic Idea (foundation, principle, and method): presentation Strategy. *Women’s Strategic Studies*, 13(52), 225-287. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/94072/en>
- Michael, F., Molly, D., & Pease, B. (2021). Resistance and backlash to gender equality. *International Women’s Day*, 56(3), 393-408. URL: <https://doi.org/10.1002/ajs4.137>
- Moshirzadeh, H. (2012). *From movement to social theory, History of two centuries offeminism*. Tehran: Shirazeh Publishing. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1739084/%DA%A9%D8%AA%D8%A7%D8%A8-%D8%A7%D8%B2-%D8%AC%D9%86%D8%A8%D8%>
- Moustakas, C. E. (1994). *Phenomenological research methods*. Polit: Thousand Oaks, CA: Sage

Publications. URL: http://www.psyking.net/HTMLObj-3856/Moustakas.Phenomenological_Theory.pdf

- Murphy, G., Murray, E., & Gough, D. (2021). Attitudes towards feminism predict susceptibility to feminism-related fake news. *Applied Cognitive Psychology*, 35(5), 1182– 1192. URL: <https://doi.org/10.1002/acp.3851>
- Nabavi, S. A., & Ahmadi, L. (2007). Investigating the impact of social factors on symbolic gender inequality in the family (inequality in decision-making power). *Sociology of Iran*, 8(2), 59-82. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/963504/en>
- Phillips, R., & Cree, V. E. (2014). What does the ‘Fourth Wave’ mean for teaching feminism in twenty-first century social work?. *Social Work Education*, 33(7), 930-943. [Persian] URL: <https://10.1080/02615479.2014.885007>
- Pishgahi fard, Z., & Ghodsi, A. (2010). The feminist cultural theories and their impact on Iran? society. *Journal of Woman in Culture Arts*, 7(3), 109-132. [Persian] URL: https://jwica.ut.ac.ir/article_20570_4ea4d00ab4ba976971a2309c85cdf745
- Ritzer, G. (1990). *Sociological theory in the contemporary*. Translated by Mohsen Solasi. (2008). Tehran: Scientific and Cultural Publications. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/>
- Rodger, N. (2011). *Feminism; History, Theories, Trends, Criticism*. Qom: Publications of Women’s Studies and Research Office. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11089056/>
- Safiri, K., & Imanian, S. (2011). Sociology of gender: Tehran: Sociologists. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1628350>
- Safvat Safaii, S., & Ghodsi, S. F. (2019). Comparative Study of Mother and Motherhood in Simone de Beauvoir and Islamic Mysticism. *Islamic Mysticism*, 16(62), 240-263. [Persian] URL: https://mysticism.zanjan.iau.ir/article_670452.html?lang=en
- Shamsi, A., & Nasiri, A. A. (2015). The intellectual and cultural flow of feminism in contemporary Iran, Imam Sadiq (AS) *Research Institute of Islamic Sciences*. Qom: Zamzam Hedayat. [Persian] URL: <https://ketab.ir/book/422d9dbd-2cd0-4cc3-9bba-475f5eea36a5>
- Tufford, L., & Newman, P. (2012). *Bracketing in qualitative research*. *Qualitative Social Work*, 11(1):80-96. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1473325010368316>
- Weis, A. S., Redford, L., Zucker, A. N., & Ratliff, K. A. (2018). Feminist identity, attitudes toward feminist prototypes, and willingness to intervene in everyday sexist events. *Psychology of Women Quarterly*, 42(3), 279-290. URL: <https://10.1177/0361684318764694>
- Zarabi, H., Keshavarz, F., Sangari, K. O., & Baseri, B. (2020). Feminism’s understanding of the concept of equality with the approach of international human rights documents. *International Police Studies*, 11(2), 142-160. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/388745/en>